

Online Adres <http://www.hemarge.org.tr/>
Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derneği-HEMAR-G
yayın organıdır

ISSN:1307- 9557 (Basılı), ISSN: 1307- 9549 (Online)
Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2017; 19(1):14-25

Hemşirelikte
Araştırma
Geliştirme
Dergisi

Hemşirelerin Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Görüşleri: Bir Üniversite Hastanesi Örneği

The Views of Nurses About On-the-Job Training Activites: A Sample of a University Hospital

Gülcan BUĞDAYLI^a, Çağdaş Erkan AKYÜREK^{b1}

^a Hemşire, Karakaya Mah. Akil sok. 6A/8 06291 Bağlum, Keçiören-ANKARA

^b Yard. Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fak. Sağlık Yönetimi Bölümü, Altındağ-ANKARA

Özgün Araştırma

Öz

Amaç: Bu araştırma Ankara'nın yatak ve hizmet kapasitesi bakımından en büyük üniversite hastanelerinden birinde görev yapan hemşirelerin kurumda uygulanan hizmet içi eğitim faaliyetlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma örneklemini kurumda çalışan 592 hemşireden, araştırmanın yapıldığı tarihler arasında izinli olmayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 326 hemşire oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Serbest ve Ulupınar Alıcı tarafından 2010 yılında kullanılan, ilk bölümünde katılımcıların tanımlayıcı özelliklerinin, ikinci bölümünde hizmet içi eğitimlere katılım durumlarının ve son bölümünde de kurum içerisinde yürütülen hizmet içi eğitim faaliyetlerine yönelik değerlendirmelerinin irdelendiği bir anket tercih edilmiştir. Toplanan veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 17.0 paket programı ile istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırma sonucunda, hemşirelerin %47,8'inin gece ve gündüz değişim şeklinde çalıştığı, %69,0'ının mesleği isteyerek seçtiği saptanmıştır. Son bir yılda yapılan eğitimlerden 4 ve üzerine katılanların sayısı %13,2 dir. Hemşirelerin %93,9'u hizmet içi eğitimin gerekli olduğunu belirtmiştir. (görüş olarak yalnızca bu mu soruldu? Sonuçlara bir kaç tane daha bilgi eklenmeli)

Sonuç: Hizmet içi eğitim saatlerinin hemşirelerin çalışma saatlerine göre belirlenmesi ve eğitim sürelerinin ek çalışma saati olarak görülmesi önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, Hemşire, Hizmet içi Eğitim, Sürekli Eğitim

¹E-mail adres: erkanakyurek52@hotmail.com

Geliş Tarihi: 8 Ocak 2016 / Kabul Tarihi: 24 Ağustos 2017

Abstract

Objective: This study was carried out to determine the views of nurses working at one of the biggest university hospitals of Ankara in regard to bed and service capacity about on-the-job training activities in the institution descriptively.

Method: The sample of the research is composed 326 participants from 592 nurses working at the institution who agreed to participate in research without permission between the date of research. In the study, a questionnaire was preferred as a data collecting tool used before by Serbest and Ulupınar Alıcı in the year of 2010 which sucritinizes descriptive traits participants in the first part, attending conditions of participants to on-the-job training activities in the second part and assessments of participants about on-the-job training activities in the last part. The collected data was evaluated statistically with SPSS (Statistical package for the Social Sciences) 17 software.

Results: As a result of research, it is seen that 47.8% of the nurses that work in night and day change, 69.0% of the profession that they choose willingly. The number of participants in the training held last year on four of them and 13.2% respectively. 93.9%of nurses reported that in service training in necessary.

Conclusion: According to the results obtained in the study, it was recommended that, determination of the time according to the working hours of in service training of nurses, be seen as additional working hours of training time.

Keywords: Education, Nurse, On-the-Job Training, Continuous Education

Giriş

Mesleki olarak mevcut bilgi birikiminin katlanarak arttığı günümüzde, bireylerin, bilgi ve teknolojiye bağlı olarak toplumsal anlamda meydana gelen kültürel, sosyal ve ekonomik değişme ve gelişmelere uyum sağlayabilmeleri ancak, yaşam boyu eğitim çabalarını sürdürmeleri ile sağlanabilmektedir.¹ Gerek kamu sektöründe ve gerekse özel sektörde çalışanlarının verimli olabilmeleri, teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmeleri kendilerini geliştirmeleri ile mümkündür. Çalışanların verimli olabilmesi için sistematik olarak sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmeleri eğitim kanalıyla vermek zorunluluk haline gelmiştir.²

Bir toplumun gelişebilmesi bireylerinin de niteliklerinin geliştirilmesi ile mümkün olmaktadır. Bu zorunluluktan hareketle bireylere içinde bulunduğu topluma uyma, kendilerini geliştirme, mesleki yeterliklerini artırma, ileriye doğru gitme ve yükselme gibi çabaların gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların da kazandırılmasını gerekmektedir. Bireylerin bu niteliklerini artırmanın yolu, onlara çeşitli eğitim olanaklarının sağlanmasından geçmektedir.³

Birey değişim ve gelişmeleri mesleki çalışmalarına yansıtılabildiği sürece mesleğini geliştirebilir ve mesleğinin varlığını devam ettirebilir. Değişim ve gelişime uyum sağlayabilecek meslek üyelerinin yetişmesi o alandaki eğitimin sürekliliği ile mümkündür.⁴Hemşirelik mesleğinde de sürekli eğitimin önemi mesleğin başlangıcından günümüze dek vurgulanmaktadır.⁵Yaşam boyu eğitimin bir gereği olarak hizmet içi eğitim, çalışanlara mesleklerinde daha başarılı, üretici ve mutlu olmasını sağlayacak bilgi, beceri ve tutumlar kazandırmayı amaçlamaktadır.⁶

Hizmet içi eğitim, çalışanın hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirleme, bu ihtiyaçlara uygun programlar geliştirme, bu programları planlama, uygulama ve değerlendirme gibi kapsamlı bir çalışmayı içermektedir. Eğitim programlarının değerlendirilmesi programın etkililiğini belirlemek ve programın daha etkili hale getirilebilmesine yönelik öneriler geliştirmek için gerekli verileri elde etmek amacıyla yapılmaktadır.¹

Hizmet içi eğitim, kişiye, görevini verimli bir biçimde yerine getirebilmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve davranış biçimlerinin öğretilmesi olarak tanımlanmaktadır. Hizmet için eğitim uygulamalarının amaçlarını ise aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür⁷:

- İşe yeni başlayan kişinin kuruma uyumunu sağlamak, çalışana kurumun amaç, ilke ve politikalarını bir bütünlük içinde kavratacak becerileri kazandırmak,
- İşin gerektirdiği temel meslek becerilerini edindirmenin yanı sıra eğitim eksikliklerini tamamlamak,
- Çalışanın değişik alanlarda yatay ve dikey geçişlerini sağlayacak tamamlayıcı eğitimler vermek,
- Bilim, teknoloji, ekonomi ve iş hayatında meydana gelen gelişmelere ve yeniliklere uyum sağlamak,
- İş yöntem ve tekniklerini geliştirmek,
- Kurumun ürettiği hizmetin ve malın nitelik, nicelik ve verimliliğini artırmak,
- Hata ve kazaları azaltmak

Sağlık hizmeti sunan kurumlarda, çalışanlara başarıya ve öğrenme fırsatı tanımak, çalışanların iş deneyimlerini geliştirmek, çalışanlara yönelik hizmet içi eğitimler yapmak, verilen eğitimin etkinliğini gözden geçirmek ve eğitimin özendirilmesini sağlamak, hizmetin kalitesini arttırmada önemli yer tutmaktadır.⁸ Sağlık hizmetleri alanında çalışan personele, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda, kurumun olanakları çerçevesinde, kurum yöneticilerinin katılım ve işbirliği ile düzenlenen hizmet içi eğitim programları; bireysel ve kurumsal verimliliğin artırılması, iş kazaları ve hatalarının önlenmesi, çalışanların mesleki güven duygusunun gelişmesi, kurum içi ilişkilerin güçlenmesi gibi pek çok konuda fayda sağlayacaktır.

Eğitimin hizmet ve davranış üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla hizmet içi eğitim programlarının değerlendirilmesi gereklidir. Eğitimi değerlendirme yöntemlerinden biri, katılımcıların tepkisinin ölçülmesi, eğitim süreci hakkındaki (program, eğitimciler, eğitim yöntem ve araçları vb.) görüşlerinin belirlenmesidir.⁸

Araştırma Sorusu

Bu araştırma ile Ankara'nın önde gelen bir üniversite hastanesinde görev yapmakta olan hemşirelerin, kurumda uygulanan hizmet içi eğitim faaliyetlerine yönelik görüşlerinin ne olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Gereç ve Yöntemler

Araştırmanın Türü

Ankara metropolitan alanda yer alan bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin kurumda uygulanan hizmet içi eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tanımlayıcı nitelikte bir alan araştırmasıdır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini Ankara'nın yatak ve hizmet kapasitesi bakımından en büyük üniversite hastanelerinden birinde görev yapan 592 hemşire oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın gerçekleştirildiği 1-30 Nisan 2015 tarihleri arasında 76 hemşire hastalık, doğum vb nedenlerle izinli/raporlu olduğundan dolayı çalışmaya katılamamıştır. 58 anket geri dönmemiştir, 29 kişi pilot uygulamaya katıldığı için esas

araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırmayı kabul eden ve anketleri eksiksiz dolduran 326 kişi ise araştırmının örneklemi oluşturmuştur. Bu sayı evrenin % 63,2'sini oluşturmaktadır.

Veri Toplama ve Analizi

Araştırma evreni içerisinde yer alan hemşirelerin kurumda uygulanan hizmet içi eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından yapılan literatür taramasının ardından, Serbest ve Ulupınar Alıcı⁸ tarafından yayınlanan çalışmanın anket formundan hareketle yeni soru ve önermeler geliştirilmiştir. Ardından ortaya çıkan bu yeni anket formu ilgili alanda yer alan farklı uzmanların görüşleri alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Üç bölümden oluşan bu anketin birinci bölümünde; katılımcılara yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, çalışma yılı, çalıştığı klinik gibi tanımlayıcı özellikleriyle ilgili 11 soru yöneltilmiştir. İkinci bölümde hemşirelerin, hizmet içi eğitimlere katılım durumları saptanmaya çalışılmıştır. Son bölümde yer alan 21 önerme ile hemşirelerden kurumda uygulanan hizmet içi eğitim faaliyetlerini değerlendirmeleri istenmiştir.

Çalışmanın bir sonraki aşamasında hastanenin farklı bölümlerinde çalışan 29 hemşire ile ön uygulama yapılarak anket sorularının anlaşılabilirliği sınanmıştır. Ön uygulamaya katılan hemşireler esas çalışma evreninden çıkarılmışlardır. Bu ön uygulama neticesinde oluşturulan ankete dair genel Croanbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı, kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer alacak biçimde 0,83 olarak bulunmuştur. Toplanan verilerin analizinde SPSS 17.0 istatistik programından faydalanılmış, bu bağlamda frekans, yüzde dağılımları ve ki kare testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Araştırma toplanan veri, ulaşılan sonuçlar ve geliştirilen öneriler açısından çalışmanın gerçekleştirildiği hastane ile sınırlıdır, farklı hastaneler ya da bölgeler için genellenmesi yanıltıcı sonuçlar doğurabilir. Çalışmaya dâhil edilen hemşirelerin gerekli değerlendirmeleri yapabilecek bilgiye sahip oldukları ve araştırma kapsamında sorulan sorulara doğru cevap verdikleri varsayılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçme aracı için yalnızca Croanbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı bakılmış olup tam bir geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmamıştır. Bu durum araştırmanın sınırlılıklarından bir başkasıdır.

Araştırmanın Etik Yönü

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün 2 Mart 2015 ve 349 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile araştırmanın yürütülmesi uygun görülmüş, bu karara binaen Ankara Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 26 Mart 2015 tarihli izin alınmış ve çalışmanın gerçekleştirildiği sağlık kuruluşundan 18 Mart 2015 ve 14356066-044/7428 sayılı idari iznin alınmasıyla araştırmanın etik gereklilikleri yasal olarak yerine getirilmiştir.

Bulgular

Hemşirelerin Demografik ve Meslekî Özellikleri

Çalışmaya katılan hemşirelerin demografik özellikleri içerisinde en belirgin olanlara bakıldığında; % 24,8'inin 26-30 yaş aralığında olduğu, % 85,6'sının kadın olduğu, %59,2'sinin evli, %66,9'unun lisans düzeyinde mesleki eğitim aldığı, % 53,7'sinin çocuk sahibi olmadığı saptanmıştır.

Meslekte toplam çalışma süreleri incelendiğinde %27,0'ının 1-5 yıl aralığında yer aldığı saptanmıştır. Yoğun bakımda çalışan hemşireler % 25,8'ini oluşturmaktadır. Buldukları birimde çalışma süreleri incelendiğinde de % 28,2'sinin 1-3 yıl aralığında olduğu görülmektedir. Hemşirelerin % 47,8'i gündüz ve gece değişimi şeklinde çalışmaktadırlar.

Çalışmaya katılan hemşirelerin % 69,0'ı mesleği isteyerek seçtiğini belirtmiştir. Mesleğe devam etme nedenlerine bakıldığında ise hemşireler % 56,8 ile geçimini sağlamak için devam ettiklerini, ikinci sırada ise %23,6 ile mesleği sevdikleri için devam ettiklerini ifade etmişlerdir.

Hemşirelerin Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumları İle İlgili Bulgular

Hastane Başhemşireliği tarafından düzenlenen hizmet içi eğitimlere hemşirelerin % 29,8'i (97 kişi) düzenlenen hizmet içi eğitim programlarından hiçbirine katılmadığını ifade etmiştir. Hemşirelerin %13,2'si ise dört ve üzeri eğitime katıldığını belirtmiştir.

Eğitilmeye katılmadığını ifade eden hemşirelerin katılmama nedenleri sorgulandığında %34,02'si "zamanım uygun değildi" cevabını vermiştir. Hemşirelerin %18,55'i izinde olduğu için katılmadığını belirtirken, altı kişi(%6,18) ise bu soruya cevap vermemiştir. Bu bağlamda sıralanan diğer gerekçeler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.Hemşirelerin Hizmet İçi Eğitim Programlarına Katılmama Nedenlerinin Dağılımı (n=97)

Katılmama nedenleri	Sayı	%
Zamanım uygun değildi	33	34,02
Konu ilgimi çekmedi	2	2,06
Kişisel mazeretim vardı	5	5,15
İzinde olduğum için	18	18,55
İşe yeni başladım	7	7,21
Davet edilmedim	10	10,3
Haberim yoktu	11	11,34
Tek çalıştığım için	5	5,15
Cevap vermeyen	6	6,18

Son bir yıl içinde (2014 yılı) kurumda Başhemşirelik tarafından düzenlenen eğitimler: Obezitede Yaşam Tarzı Değişikliğinin Önemi, Sessiz Hırsız Osteoporoz, Sedef Hastalığı Eğitimi, Crohn Hastalığı Eğitimi, Sağlığa Dokunan El ve Hemşirelikte Kariyer, Ritim Bozukluğu ve Geriatri Eğitimi olmuştur. Hemşirelerin eğitimlere katılım durumları incelendiğinde en çok katılımın %18,1'i ile "Sağlığa Dokunan El ve Hemşirelikte Kariyer" programına olduğu, en az katılımın ise %9,8 ile Sedef Hastalığı Eğitimi'ne olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan hemşirelerin % 93,9'u hizmet içi eğitimin gerekli olduğunu düşünürken, % 6,1'i hizmet içi eğitimin gerekli olmadığını düşünmektedir. Hemşirelerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları sorgulandığında ise %87,7'si hizmet içi eğitime ihtiyacı olduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerden 148'inin hangi konularda eğitim almak istediklerine yanıtları Tablo 2'de verilmiştir. Hemşirelerin %20,3'ü CPR eğitimi, %13,5'i sağlık çalışanlarının hak ve sorumlulukları, %10,8'i EKG eğitimi başta olmak üzere 23 konu hakkında eğitim almak istediklerini ifade etmişlerdir (Tablo 2).

Hemşirelerin Kurumda Uygulanan Hizmet İçi Eğitim Uygulamalarına Yönelik Değerlendirmeleri

Hemşirelerin kurumda uygulanan hizmet içi eğitim uygulamalarının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçleri ile ilgili cevaplarına dair dağılım Tablo 3'de verilmiştir. Hemşirelerin %38'i "Eğitim ihtiyaçları belirlenirken personelin görüşleri ve talepleri dikkate alınmaktadır." önermesine kesinlikle katılıyorum, %21,2'si ise katılıyorum cevabı vermiştir. "Hizmet içi eğitim süresi yeterli düzeydedir." önermesine hemşirelerin %33,1'i "katılıyorum" cevabını verirken, %27,6'sı

Tablo 2.Hemşirelerin Eğitim Almak İstedikleri Konuların Dağılımı

Eğitim almak istenilen konular	Sayı	%
CPR	30	20,3
Sağlık çalışanlarının hak ve sorumlulukları	20	13,5
EKG	16	10,8
Yoğun bakım hemşireliği	11	7,4
Stres yönetimi	11	7,4
İletişim	9	6,1
Bası yarası	7	4,7
Diyabet ve Guatr	6	4,1
Teknolojik ve bilimsel değişimler	5	3,4
Tükenmişlik Sendromu	5	3,4
Stoma Bakımı	4	2,7
İlaç etkileşimleri	4	2,7
Motivasyon	3	2,0
Perioperatif bakım	3	2,0
Hemodiyaliz	3	2,0
Bulaşıcı hastalıklar ve korunma yolları	3	2,0
İzolasyon	2	1,4
Sivil savunma	1	0,7
Pediyatri hasta bakım yaklaşımı	1	0,7
TPN	1	0,7
Ağrı ve baş etme yöntemleri	1	0,7
Anatomi	1	0,7
Organ yetmezliği	1	0,7
Toplam	148	%100

“kararsızım” cevabını verdiği görülmektedir. “Hizmet içi eğitim yeri fiziki koşulları eğitimimiz için uygundur.” önermesine hemşirelerin %43,3’ü katılıyorum cevabını vererek eğitimlerin yapıldığı yerlerin uygun olduğunu belirtmişlerdir. “Hizmet içi eğitimler mesleki bilgi düzeyimize fayda sağlamaktadır.” önermesine araştırmaya katılan hemşirelerin % 50,0’ı “katılıyorum”, % 30,7’lik kısmı “tamamen katılıyorum” cevabını vermiştir. % 80,7’si olumlu cevap vermiştir.

Hemşirelerin % 38,0’ı “Hizmet içi eğitim verenlerin bilgi düzeyi yeterlidir.” önermesine katılıyorum cevabını vermiştir. Hemşirelerin % 34,4’ü ise kararsızım cevabını vermiştir. “Hizmet içi eğitim verenlerin bilgilerini bize aktarması yeterlidir.” önermesine hemşirelerin %41,1’i katılıyorum, %31,6’sı ise kararsızım olarak cevabını belirtmiştir.

“Hizmet içi eğitimler sırasında verilen aralarda personelin ağırlanması yeterlidir.” önermesine hemşirelerin % 33,1 ‘i “katılıyorum” diye cevap vermiştir. Hemşirelerin %44,5’i “Çalıştığım kurumun eğitim ile ilgili bir bölümü bulunmaktadır.” önermesine “katılıyorum”, %33,1’i “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. %22,4’ü ise “kararsızım” veya “katılmıyorum” cevabını vermiştir oysaki araştırmanın yapıldığı kurumda Başhemşireliğe bağlı olarak görev yapan hizmet içi eğitim hemşireliği bölümü bulunmaktadır.

“Uygulanan eğitim teknikleri (anlatım, slayt gösterisi vs) yeterlidir” önermesine hemşirelerin %44,2’si “katılıyorum”, %17,2’si “kesinlikle katılıyorum” cevabını vererek uygulanan eğitim

tekniklerinin çoğunlukla uygun olduğunu belirtilmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin % 54,9'u "Hizmet içi eğitim konuları güncel ve kapsamı yeterlidir" önermesine "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" şeklinde yanıt vermişlerdir.

"Her bölüm ve pozisyonda çalışanlar için eğitimler düzenlenmektedir." önermesi için hemşirelerin % 54,3'ü olumlu yanıt verirken (katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum), %28,5 kararsız kalmıştır. Hemşirelerin % 21,2'si "Eğitim duyurusu ilgili kişilere zamanında ulaşmaktadır" önermesi için olumsuz cevapla "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" cevapları vermiştir. Son bir yılda yapılan hizmet içi eğitime neden katılmadıkları sorulduğunda da, eğitimlere katılmayan hemşirelerin %11,3'ü haberlerinin olmadığını ifade etmişlerdir. "Katıldığım eğitimler beceri eğitimleri ile desteklenmelidir" önermesine hemşirelerin %45,1'i "katılıyorum", %29,4'ü "kesinlikle katılıyorum" cevabı vermiştir.

"Hizmet içi eğitim programına kendi isteğimle katıldım." önermesine hemşirelerin % 61,6'sı katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabı vererek eğitimlere kendi istekleri ile katıldıklarını belirtmişlerdir. Hemşirelerin %36,8'i, "Hizmet içi eğitim programlarında aldığım bilginin hepsini çalışma ortamında kullanabildim" önermesine "katılıyorum", % 10,7'si "kesinlikle katılıyorum" cevabı vermiştir. %29,4 gibi bir çoğunluk ise "kararsızım" cevabını vermiştir.

"Hizmet içi eğitim programları sürekli düzenlenmelidir." önermesine hemşirelerin % 77,9'u katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde olumlu yanıt vererek eğitimlerin sürekli olması gerekliliğini ifade etmişlerdir. Hemşirelerin % 77,6'sı "İleride düzenlenecek eğitimlere katılmayı düşünürüm" önermesine, olumlu cevap vererek daha sonra ki dönemlerde düzenlenecek olan eğitimlere katılmak istediklerini vurgulamışlardır. "Eğitim saatleri katılımcılar açısından uygundur" önermesine hemşireler % 21,5 ile kesinlikle katılmıyorum, %20,2 ile katılmıyorum cevabı vererek eğitim saatlerinin katılımcılar açısından uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Hemşirelerin %54,9'u "Hastane dışında eğitime katıldığımda bilgimi iş arkadaşarımla paylaşırım" önermesine "katılıyorum", % 27,12'si "kesinlikle katılıyorum" cevabı vererek edindikleri bilgileri ekip arkadaşarı ile paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Teknolojik ve bilimsel anlamda yaşanan hızlı değişim ve gelişim gerçeğine paralel olarak araştırmaya katılan hemşireler "Hemşirelerin okulda aldıkları eğitim, mesleki yaşantıları boyunca yeterlidir." önermesine %69,0'ı "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" diyerek olumsuz cevap vererek eğitimin sürekliliğini savunmuşlardır. "Eğitimlerden edindiğim bilgiyi birimimde çalışırken kullanırım" önermesine %50,3'ü "katılıyorum", %30,1'i "kesinlikle katılıyorum" cevabını vermiştir. Bu da eğitim konularının çalışanların ve kurumun ihtiyaçlarına göre belirlendiğini göstermektedir (Tablo 3).

Hemşirelerin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Hizmet İçi Eğitim Hakkındaki Değerlendirmelerinin Karşılaştırılması

Tablo 4'de hemşirelerin yaşlarına göre hizmet içi eğitimine ihtiyaç duyma durumları karşılaştırılmıştır. 20-25 yaş arasında bulunan hemşirelerin %94,1'i, 36-40 yaş grubundaki hemşirelerin % 80,3'ü hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir. Hemşirelerin yaş gruplarına göre hizmet içi eğitime ihtiyaç duyma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (p=0,211, p>0.05) (Tablo 4).

Tablo 5'de hemşirelerin eğitim durumuna göre hizmet içi eğitimi gerekli bulma durumları incelenmiştir. Lisans mezunu hemşirelerin % 94'ü, lise mezunu hemşirelerin %89,2'si hizmet içi

Tablo 3. Hemşirelerin Hizmet İçi Eğitim Uygulamalarına Yönelik Değerlendirmelerinin Dağılımı

Kurumdaki Hizmet İçi Eğitim Etkinliklerine Yönelik Düşünceler	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Eğitim ihtiyaçları belirlenirken personelin görüşleri ve talepleri dikkate alınmaktadır.	43 %13,2	44 %13,5	46 %14,1	69 %21,2	124 %38
Hizmet içi eğitim süresi yeterli düzeydedir.	31 %9,5	60 %18,4	90 %27,6	108 %33,1	37 %11,3
Hizmet içi eğitim yeri fiziki koşulları eğitimimiz için uygundur.	32 %9,8	41 %12,6	71 %21,8	141 %43,3	41 %12,6
Hizmet içi eğitimler mesleki bilgi düzeyimize fayda sağlamaktadır.	14 %4,3	20 %6,1	28 %8,9	163 %50,0	100 %30,7
Hizmet içi eğitim verenlerin bilgi düzeyi yeterlidir.	13 %4,0	20 %6,1	112 %34,4	124 %38,0	57 %17,5
Hizmet içi eğitim verenlerin bilgilerini bize aktarması yeterlidir.	15 %4,6	39 %12,0	103 %31,6	134 %41,1	35 %10,7
Hizmet içi eğitimler sırasında verilen aralarda personelin ağırlanması yeterlidir.	42 %12,9	56 %17,2	99 %30,4	108 %33,1	21 %6,4
Çalıştığım kurumun eğitim ile ilgili bir bölümü bulunmaktadır.	32 %9,8	18 %5,5	33 %10,1	145 %44,5	98 %33,1
Uygulanan eğitim teknikleri (anlatım, slayt gösterisi vs) yeterlidir.	10 %3,1	37 %11,3	79 %24,2	144 %44,2	56 %17,2
Hizmet içi eğitim konuları güncel ve kapsamı yeterlidir.	10 %3,1	43 %13,2	94 %28,8	137 %42,0	42 %12,9
Her bölüm ve pozisyonda çalışanlar için eğitimler düzenlenmektedir.	14 %4,3	42 %12,9	93 %28,5	132 %40,5	45 %13,8
Eğitim duyurusu ilgili kişilere zamanında ulaşmaktadır.	24 %7,4	45 %13,8	90 %27,6	112 %34,4	55 %16,9
Katıldığım eğitimler beceri eğitimleri ile desteklenmelidir.	12 %3,7	31 %9,5	40 %12,3	147 %45,1	96 %29,4
Hizmet içi eğitim programına kendi isteğimle katıldım.	23 %7,1	41 %12,6	61 %18,7	139 %42,6	62 %19,0
Hizmet içi eğitim programlarında aldığım bilginin hepsini çalışma ortamında kullanabildim.	16 %4,9	59 %18,1	96 %29,4	120 %36,8	35 %10,7
Hizmet içi eğitim programları sürekli düzenlenmelidir.	8 %2,5	19 %5,8	45 %13,8	144 %44,2	110 %33,7
İleride düzenlenecek eğitimlere katılmayı düşünürüm.	7 %2,1	14 %4,3	52 %16,0	145 %44,5	108 %33,1
Eğitim saatleri katılımcılar açısından uygundur.	70 %21,5	66 %20,2	83 %25,5	68 %20,9	39 %12,0
Hastane dışında eğitime katıldığımda bilgimi iş arkadaşlarımla paylaşıyorum.	5 %1,5	21 %6,4	33 %10,1	179 %54,9	88 %27,1
Hemşirelerin okulda aldıkları eğitim, mesleki yaşantıları boyunca yeterlidir.	103 %31,6	122 %37,4	54 %16,6	25 %7,7	22 %6,7
Eğitimlerden edindiğim bilgiyi birimimde çalışırken kullanırım.	9 %2,8	19 %5,8	36 %11,0	164 %50,3	98 %30,1

Tablo 4. Hemşirelerin Yaşlarına Göre Hizmet İçi Eğitime İhtiyaç Duyma Durumlarının Dağılımı

Yaş	Hizmet içi eğitime ihtiyaç duyma durumu	
	Evet	Hayır
20-25 yaş	64(%94,1)	4(%5,9)
26-30 yaş	72(%88,9)	9(%11,1)
31-35 yaş	59(%86,8)	9(%13,2)
36-40 yaş	49(%%80,3)	12(%19,7)
41 yaş ve üzeri	42(%87,5)	6(%12,5)

$\chi^2 = 5,845$, $p = 0,211$

eğitimin gerekli olduğunu ifade etmiştir. Eğitim durumlarına göre hizmet içi eğitimi gerekli bulma durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p = 0,465$, $p > 0,05$).

Tablo 5. Hemşirelerin Eğitim Durumuna Göre Hizmet İçi Eğitimi Gerekli Bulma Durumlarının Dağılımı

Öğrenim Durumu	Hizmet içi eğitimi gerekli bulma durumu		Toplam
	Evet	Hayır	
Sağlık Meslek Lisesi/ Koleji mezunu	33(%89,2)	4(%10,8)	37 (%100)
Ön lisans mezunu	51(%94,4)	3(%5,6)	54(%100)
Lisans mezunu	205(%94,0)	13(%6,0)	218(%100)
Yüksek Lisans/ Doktora mezunu	17(%100)	0(%0)	17(%100)

$\chi^2 = 2,559$, $p = 0,465$

Hemşirelerin çalışma şekillerine göre son bir yılda katıldıkları hizmet içi eğitim sayısı arasında ki ilişki ele alındığında; sürekli gündüz çalışan hemşirelerin %26,5'i son bir yılda dört ve üzeri eğitime katılırken, sürekli gece çalışan hemşirelerin %5,5'i dört ve üzeri eğitime katılmıştır. Eğitimlerin gündüz mesai saatleri içerisinde gerçekleştirilmesi ve bu saat diliminin gece çalışan hemşirelerin izin saatlerine denk gelmesinin bu düşüş üzerinde etkili olmuş olabilir. Çalışma şekline göre hizmet içi eğitime katılım durumları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p = 0,000$, $p < 0,05$).

Hemşirelerin eğitim durumlarına göre hizmet içi eğitimlerin yapıldığı saatleri uygun bulma durumları arasındaki ilişki incelendiğinde; sağlık meslek lisesi mezunu olan hemşirelerin %37,9'u olumlu cevap vererek (katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum) eğitim saatleri katılımcılar için uygundur demiştir. Lisans mezunu hemşirelerin ise %26,6'sı olumlu cevap vermiştir. Hemşirelerin eğitim durumlarına göre eğitim saatlerini uygun bulma durumları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p = 0,014$, $p < 0,05$).

Hemşirelerin çalışma şekillerine göre eğitim saatlerini uygun bulma durumları ele alındığında; sürekli gündüz çalışan hemşirelerin %20,4'ü, sürekli gece çalışan ve gündüz-gece değişimli çalışan hemşirelerin %8,3'ü eğitim saatlerini uygun bulmuştur. Hemşirelerin çalışma şekillerine göre eğitim saatlerini uygun bulma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p = 0,000$, $p < 0,05$).

Tartışma

Araştırmaya katılan hemşirelerin eğitim durumları incelendiğinde %66,9'unun lisans eğitimi aldığı, %5,2'sinin yüksek lisans/doktora öğrenimli olduğu saptanmıştır. Araştırmanın yapıldığı kurumda çalışan hemşirelerin öğrenim düzeyinin yüksek bulunmuştur. Hemşirelik Kanunu'nun 25 Nisan 2007 yılında 5634 sayılı değişikliğinde "Hemşirelik ile ilgili lisans eğitimi veren fakülte ve yüksek okullarından mezun olan kişilere hemşire unvanı verilir" şeklinde öğreniminin olması gereken koşulları belirtilmiştir.

Eğitilmelere katılma durumları incelendiğinde, hemşirelerin %29,8'i son bir yılda hiçbir eğitime katılmadığını ifade etmiştir. Nedeni sorulduğunda ise %34,02'si zamanının uygun olmadığını belirtmiştir.

Araştırmada hemşirelerin % 87,7'si hizmet içi eğitime ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Atay ve diğerlerinin⁶ (2009) Çanakkale Devlet Hastanesi'nde çalışan hemşireler üzerinde yaptığı araştırmada da benzer şekilde % 69,7'si hizmet içi eğitime gereksinim duyduğunu ifade etmiştir.

Hangi konularda hizmet içi eğitim almak istedikleri sorulduğunda hemşirelerin % 20,3'ü CPR, %10,8'i EKG ve %3,4'ü teknolojik ve mesleki gelişmeler ile ilgili eğitim almak istediği saptanmıştır. Öztürk ve Savaşkan'ın¹⁰ 2007'de Trabzon'da yaptığı araştırmada hemşirelerin %9'u EKG ve CPR, %16'sının ise mesleki gelişmeler ve yenilikler hakkında eğitim almak istediği görülmektedir. Kanber ve Gürlek'in⁹ 2010 yılında bir devlet hastanesinde yaptığı araştırmada ise hemşirelerin %38,3'ü CPR eğitimi almak istediğini belirtmiştir. Genel olarak yapılan araştırmalarda alınmak istenilen eğitim konuları benzerlik göstermektedir.

Araştırmada hemşirelerin %59,2'si eğitim ihtiyaçları belirlenirken personelin görüş ve talepleri dikkate alındığını ifade etmiştir. Çelen ve diğerlerinin (2006)¹¹ Gülhane Askeri Tıp Fakültesi Eğitim Hastanesi'nde Yoğun Bakım Üniteleri'nde çalışan 102 hemşire üzerindeki araştırmada da, hemşirelerin %66,3'ü eğitim konuları belirlenirken eğitime katılacak personelin fikir ve görüşlerine önem verildiğini belirtmişlerdir. Özpulat'ın⁷ (2005) Ankara Dışkapı Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde sağlık çalışanları üzerinde yaptığı araştırmada ise hemşirelerin %64,7'si içerik ve organizasyonla ilgili olarak sağlık çalışanlarının görüşlerinin kesinlikle alınmadığını ifade etmişlerdir. Eğitimin etkinliği için personellerin görüşleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Hemşirelerin %55,5'i eğitim veren kişinin bilgi düzeyinin yeterli olduğunu belirtmiştir. Yapılan eğitimlere hemşirelerin %61,6'sı kendi istekleri ile katıldıklarını belirtmiştir. Serbest ve Ulupınar Alıcı'nın⁸ 2009 yılında özel bir hastane grubunda yaptığı çalışmada da benzer bir sonuç çıkmıştır, % 83,6'lık bir grup eğitimlere gönüllü olarak katıldığını, Kanber ve Gürlek'in⁹ 2010 yılında bir devlet hastanesinde yaptığı araştırmada ise hemşirelerin %76,7'si eğitimlere isteyerek katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Kurumda uygulanan hizmet içi eğitimlerin konusunun güncel ve kapsamının yeterli olduğunu sonuçlara bakarak söylenebilir. Hemşirelerin % 54,9'u bu düşüncüyü desteklemektedir. Fakat Öztürk ve Savaşkan'ın¹⁰ 2007 yılında Trabzon'da yaptığı araştırmada aksi sonuç çıkmıştır. Bu araştırmaya katılan hemşireler konuların güncel olmadığını ve ihtiyacı karşılamadığını belirtmiştir. Eğitimin etkin ve verimli geçmesi için eğitim kapsamı ihtiyaca yönelik olmalı ve konular güncel olmalıdır.

Eğitimlerden kazanılan bilgiler uygulamaya yansıtılması ve özellikle de kliniklerde çalışırken kullanılması uygun olabilir. Hemşirelerin %80,4'ü eğitimlerden edindiği bilgiyi biriminde çalışırken kullandığını ifade etmiştir. Yine yapılan diğer araştırmalarda da benzer sonuçlar çıkmıştır. Pınar ve

diğerlerinin¹² 2010 yılında Başkent Ü. Ankara Hastanesi'nde yaptığı araştırmada araştırmaya katılanların % 72'si uygulamada edindikleri bilgiyi kullandığını belirtmiştir.

Eğitimler genellikle gündüz çalışma saatleri içinde gerçekleşmektedir. Hemşirelerin % 41,7'si eğitim saatlerinin uygun olmadığını ifade etmiştir. Pınar ve diğerlerinin¹² 2010 yılında Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi'nde yaptığı araştırmada da benzer sonuçlar çıkmış, sürekli gece çalışan hemşirelerin %56,9'u eğitim saatlerinin uygun olmadığını ifade etmiştir. Çalışma şekli ile eğitim saatlerinin uygunluğu arasında istatistik açıdan anlamlı fark bulunmuştur ($\chi^2 = 35,548$, $p=0,000$).

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelik "kadın egemen" bir meslektir. Araştırmaya katılan hemşirelerin çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Yoğun olarak 26-30 yaş arası hemşirelerden oluşan çalışma popülasyonunun yarıya yakını gece ve gündüz değişimli (iki vardiya) şeklinde çalışmaktadır. Katılımcıların önemli kısmını mesleğinin ilk beş yılını tecrübe eden hemşireler oluşturmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu hemşirelik lisans öğrenimlidir.

Araştırmaya katılanların yarısından fazlası hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiğini ve geçimini sağlamak için devam ettirdiğini belirtmiştir. Katılımcıların tamamına yakını yaşları ve öğrenim durumları fark etmeksizin hizmet içi eğitimi gerekli bulmuş ve ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Buna rağmen son bir yılda yapılan eğitimlere katılmayanların oranı oldukça yüksektir ve katılmama nedenleri arasında "zamanım uygun değildi" önermesi en çok belirtilen nedenler arasında başı çekmiştir.

Eğitim almak istedikleri konuların başında CPR, sağlık çalışanlarının hak ve sorumlulukları ve EKG yer almaktadır. Yapılan hizmet içi eğitim sürelerinin yeterli, eğitim yapılan yerin fiziki koşulları eğitimin yapılabilmesi için uygun olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin yarıya yakını eğitim saatlerinin uygun olmadığını belirtmiştir. Sürekli gündüz çalışan hemşirelerin katılım eğitim sayısı gece ve gündüz değişim şeklinde çalışan hemşirelere göre değişiklik göstermektedir. Dört ve üzeri eğitime katılan hemşirelerin büyük çoğunluğunu sürekli gündüz çalışan hemşireler oluşturmaktadır. Gece ve gündüz değişim şeklinde çalışan hemşirelerin çoğunluğu eğitim saatlerinin uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlardan hareketle aşağıda sunulan öneriler geliştirilmiştir:

- ✓ Sonraki yıllarda planlanan eğitimlerin hemşirelerin almak istediklerini belirttikleri konular üzerine olması,
- ✓ Eğitim saatleri belirlenirken gece çalışan hemşirelerin dinlenme saatlerinin dikkate alınarak planlama yapılması,
- ✓ Eğitime katılan kişilere eğitime katıldıkları sürenin ek mesai olarak verilmesi,
- ✓ Verilen eğitimleri uygulama eğitimleri ile desteklenmesi,
- ✓ Uzun süren eğitimlerde ara verilmesi ve eğitim içerisinde ders aralarında personele sunulan ikramların olması (çay, su, vb.).

Yazarların Katkıları

Çalışma tasarımı : Ç.E.A., G.B.

Veri toplama ve analizi : G.B., Ç.E.A.

Makalenin hazırlanması : Ç.E.A., G.B.

Kaynaklar

1. Yalın Hİ. Hizmet içi eğitim programlarının değerlendirilmesi, Milli Eğitim Dergisi, 2001; sayı:150, Mart, Nisan, Mayıs (İnternet), Ulaşım adresi: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/150/yalin.htm, (Ulaşım tarihi: 16/11/2014).
2. Selimoğlu E, Yılmaz HB. Hizmet içi eğitimin kurum ve çalışanlar üzerine etkileri, Paradoks, Ocak-2009; Yıl:5, Sayı:1 (İnternet), Ulaşım adresi: <http://www.paradoks.org>, (Ulaşım tarihi:10/02/2015).
3. Karasolak K, Konokman GY, Tanrıseven I. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim etkinliklerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi, Kastamonu Eğitim Dergisi 2012;21 (3): 997-1010.
4. Göçmen Z. Ameliyathane hemşirelerinin ameliyathane hemşireliği oryantasyon programı içeriğine ilişkin görüşleri. C.Ü.Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2004; 8 (1): 12-24.
5. Gallagher L. Continuing education in nursing: A concept analysis, Nurse Education Today 2007; 27: 466-473.
6. Atay S, Gider D, Karadere G, Şenyüz P. Hastanede çalışan hemşirelerin hizmet içi eğitime yönelik görüşleri, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2009; 6 (1): 84-93.
7. Özpuat F. Sağlık Bakanlığı Ankara Dışkapı Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde çalışmakta olan sağlık personelinin hizmet içi eğitim programına ilişkin görüşlerinin saptanması, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi 2005; Sempozyum Özel Sayısı 2010:283-291.
8. Serbest Ş, Ulupınar Alıcı S. Özel bir hastane grubunda çalışan hemşirelerin kurumdaki hizmet içi eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri, İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2010; 18 (2): 98-105.
9. Gürlek Ö, Kanber NA. Hemşirelerin uygulanan hizmet içi eğitim programından beklentileri ve bu program ile ilgili düşünceleri, Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2010; 14 (3): 52-58.
10. Öztürk H, Savaşkan A. Hemşirelerin hizmet içi eğitimlerle ilgili yaşadıkları sorunlar, beklenti ve önerileri, İ.Ü.F.N. Hemşirelik Dergisi 2008; 16 (61): 41-49.
11. Çelen Ö, Demir C, Karaalp T, Kaya S, Teke A. Gülhane Askeri Tıp Fakültesi Eğitim Hastanesi yoğun bakım ünitelerinde görev yapan hemşireleri uygulanan hizmet içi eğitim programlarından beklentileri ve bu programlar ile ilgili düşünceleri. Gülhane Tıp Dergisi 2006; 49: 25-31.
12. Pınar G, Doğan A, Kırılancı Y, Özdemir Ç. Hemşirelerin hizmet içi uyum eğitimine ilişkin görüşleri, Klinik ve Deneysel Araştırmalar Dergisi 2010; 1(3):199-205.